

SÉCULO
XVI

RESERVADO

N.º

6109-108

VIII CENT. DA
RECONQUISTA
CRISTÁ DE ÉVORA

— — —

EXP. BIBL. E ICON.
B. P. E. — N.º 356

J. A. FERIN & Co.

508 ✓

C. 5-3.

Chr. 508

6. 103

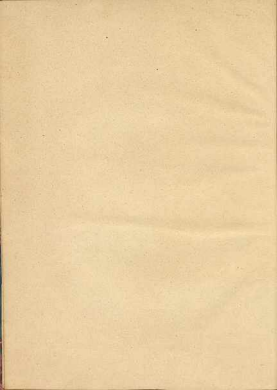
6. 104

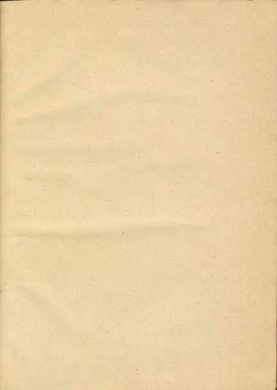
6. 105

6. 106

6. 107

6. 108

43
H. 10
H. 10
6:106
EPITOME RERVM GESTARVM
in India a Lusitanis, anno superiori, iuxta exem-
plum epistolæ, quam Nonius Cugna, dux Indiæ
max. designatus, ad regem misit, ex vrbe Cas-
nanorio, IIII. Idus Octobris. Anno.
M. D. XXX.
Auctore Angelo Andrea Resendio Lusitano.

Louanii apud Seruatium Zassenum, Anno
M. D. XXXI. Mense Iulio. Ad si-
gnū Regni cœlorum.

AA

EPITOME RERVM GESTARVM
in India a Lusitanis, anno superiori, iuxta exemplū
epistolæ, quam Nonius Cugna, Dux Indiæ max.
designatus, ad Regem misit, ex vrbe Cana-
norio. IIII. Idus Octobris, An.
M. D. XXX.

RESENDIVS LVSITANVS
Conrado Goclenio viro præstantiss, S.

PETIS Conrade Gocleni, vt exemplū
epistolæ missæ ad Regem Lusitanix de-
iis, quæ nunc recens ad rubrū mare ge-
sta sunt, latinum faciam, Petis tu quidem, sed is
petis, qui mihi & iubere, & imperare potes. Equi-
dem latinum faciā, grauate tamē, facturus minis-
me, nisi tu, cui multū debeo, iuberes. Nam vt sile-
am de humilioribus Lusitanorū victoriis in In-
dia hanc fuisse vnam, nec præ cæteris dignā que
oīm prima vulgo ederet, duabus aliis ratioibus
merito ab hoc faciendo abstinere. Primo, quod
nostræ gentis ingenium adeo præposuere verecun-
dum sit in commendandis rebus a se bene gestis,
vt pudeat referre, aut si referant, bona pars inde

A ii decida.

EPISTOLA DE

decidatur ab hominibus conscientia benefactorum domi suæ contentis, ne etiam ea foris prædicent. Deinde, quod epistola hæc nō tam fuit narratio rerum gestarū, q̄ epitome. Multo illi melius, qui si quid prospere egerunt, verbis cōmendare, & adaugere curant, & scriptis editis orbē conscientium, posteritatēq; facere rerū suarū. Quod nō laudare, non possum. Consulitur enim historiæ, nisi modestiā excederet, & supra q̄ res habeat nimia adfectione cresceret commendatio. Nosti, tametsi dissimulo, quos nam intellegam. Cogor autē in hac epitome historicū potius agere, quā alienæ interpretem epistolæ, vt interim topographiæ ratio haberetur. Magna ei voluptatis pars adcesserit, si, quo res gesta sit, ob oculos quasi ponatur. Nam qui epistolā misit, historiam nō condebat, atq; ob id, de hoc minimū sollicitus fuit, quum scriberet ad regem locorū peritum, quod tametsi non esset, habet tamen qui terræ sitū nō ex libris modo, verum etiā experientia quotidiana didicerunt. Regum nosti delicias, & aulicorū ambitionem. Circumstant, digito ostendunt, tum demum beati, quum interrogātur, & respōdent. Scribā igitur bona fide, quod exēplo ipsius epistolæ Nonii Cugnæ ducis Indici cōpertū habeo.

Narra

REBUS INDIAE
NARRATIO

Quum a Lusitanorū rege Ioanne, eius nominis
tertio, Nonius Cugna nobili & antiqua familia
prognatus, Indiae dux maximus designatus esset,
classe electissimo milite stipata, ab V lissipone sol
uit abhinc fere triennium, Vbi Cananoriū regiā
Arianorum urbem, ad Agaricū sinum peruenit,
quāuis iussu regis constituerat expugnare Diū,
quum potentissimā, tum superbis, urbem regni
Cambaia, quo nomine nūc Carmania vltior,
& pars Arianæ adpellatur, tamen Indorū nōnul
lis rebellantibus, & infestantib, vtrumq; maris
rubri sinum Turcis, & Rhomæis, optimū ratus
est, si eos motus prius pacaret, Rhomæi vero vo
cantur partim Turcæ, partim Veneti, & Christi
ani transfugæ, colluies sceleratorum hominū,
Vnde adparet Rhomæorū nomē græca cōsuetu
dine penes istos, quoniā Romani sint sanguinis,
mansisse, Audiuius elapso anno famā victoriæ
Nonii, bello nauali, contra Turcas & Rhomæos
quam ego quidem libentius exponerem tanq̃ spe
ciosiorem, Nam vt de illa nihil aliud dicere, quā
quod est verissimū, Superiore æstate terrifico &
insolito cymbalorū sacrorum strepitu commotā
fuisse Antverpiam, quū tamen eius nihil interes
set aliud

EPISTOLA DE

set aliud, q̄ amicæ gētis gratulari victoriis, ex hu-
 iusce rei nouitate, illius coniectari licet magnitu-
 dinem. Ea res permagna sit oportet, quæ extero-
 rum calculis & iudicio cōprobat̄. Verū quoniā
 nec tu illam antiquatā fere petis, nec nos, præter
 quam summatim, cōpertam habemus, ad recens-
 tiora gesta festinabit calamus. Eo ipso anno No-
 nius Cugna dux max. designatus, Antonium Sil-
 uariam, Diodocum Siluariam, Hectorē Siluā-
 riā, quorū hæc victoria tota est, in diuersa Indiæ
 loca misit. Antonium, vt eā Ariana oram, quæ a
 Cananorio protenditur per sinū Agaricū, Chau-
 lium urbem, quaq; Indus exoneratur, sinū Can-
 nicolpum, quem nostri Cambaiæ vocant, præter
 nauigaret, atq; incenderet vrbeis & oppida lito-
 ralia, modo alterum eius sinus promontorium,
 qua Diū sita est, nō attingeret. Is cōscensa classe
 quinquaginta nauigiorū, quorum quadriremes
 erant duæ, actuariæ naues totidem, cæteræ libur-
 nicæ, & phaseli quidā non maiores multo fluuia-
 ticis lembis, Indi caturēs vocāt, profectus est. Se-
 cū nō plureis nōgentis viris Lusitanis habebat.
 Quoniā vero huius oræ celebriora oppida maz-
 gitudine, populo, diuitiisq; sunt Surrate & Rei-
 neliū, vtrinq; sita in altero illius Cambaiæ sinus
 promonto-

REBUS INDIAE

promontorio, super flumen nō magnum, nec cer-
tū habeo sit ne aliquod ex Indi fluminis hostiis,
hæc primū adortus est, Cauens tamen vadofum
flumen, habilioribus tantum nauigiis intrauit.
Iam ipsemet præiuerat celeri cata scopio, & iacta
bolide aquæ profunditatē pertenta uerat, Vt per-
uentum est Surrate, quod vi. mil. p. distat ab ho-
stio introrsus per flumen, aut potius æstuaria an-
gusta, quorum magna pars maris refluxu, sicca-
tur, urbem oppugnare cœperūt. Quæ quoniam
a Baneanibus, quod hominū genus Pythagori-
cam, de non obcidendis animalibus, disciplinam
pertinaciter adeo seruat, vt ne pediculus quidē
obcidere sibi licere pueret, et mercatoribus habita-
bat, magis q̄ cetera, nō diu durauit oppugnatio,
cedentibus & fugiētibus incolis relicta vrbe. No-
stri quum inibi māssissent, postridie eius diei incē-
derūt urbem, arsitq; ad solum vsq;. Interim ma-
ris adcessiōe parāt milites inuadere Reineliū fer-
re e regione in alio litore sitū, flexus tamen fluiui
facit vt distet duo mil. p. a Surrati. Erat vero ea
vrbs, vt fertur, totius regionis nobilissima. Nulli
heic Pythagorici Baneanes habitabant, aut im-
belles viri, verum Machometani Naiteæ, omnis
um Cambaiaæ populorum bellicosissimi, Siquāz
do

EPISTOLA DE

do enim terræ eius rex classem pararet, numeros-
 siorem electioremq; militum manū, ex hac vrbe
 colligebat. Viderāt ū Surrans oppugnationē, &
 incēdium, atq; interea se ad vrbis suæ tutelā sedu-
 lo comparauerāt. Primum omnia capita viarū,
 compita, & tribus fortissimis caudicibus, & tabu-
 latis, munierāt, exteriora vallo, & tormētis æneis,
 tum ad arcendam portu nostrorum classem, tor-
 mentorū numerum ingentem ordine conlocaue-
 rant. Ad hæc equites, supra quadringentos, præ-
 ter peditatū, sub ipsa vrbe iactu fere arcus chaly-
 bei, tanq̃ prælium, vt videbatur, cōmissuri, in or-
 dine quisq; suo præstolabātur. Iam nostri adpro-
 pinquabant vrbi, quum tormētis æneis excepti
 sunt, adeo crebris, vt miraculo reputetur intacta
 ab his nauigia fuisse. Profuit nō parū esse omnia
 biremes, & liburnicas, quas ferrei globi a bōbar-
 dis emissī trāscēdebant. Prohibiti ergo ea parte
 litus prendere, quum equitatum, qui sub vrbe in
 planicie erat receptū in vrbem vidissent, illuc im-
 pingētes egressi sunt, frustra iam barbaris prohi-
 bentibus. Cœpere itaq; vallū & caudices oppu-
 gnare, nam hæc tātum pro muris erāt, sed tormē-
 torum vi, & vndiq; cōcurrente barbaro arceban-
 tur strenue, donec crescente nostris indignatione
 globo.

globo impetuosius adunato, in urbē irruptū est. Cæsi eo cōgressu ex barbaris quadraginta, Cæteri terrore hostis intra mœnia recepti, præsidio fugæ seruati sunt. Atq; grassantibus per urbē pauci restiterunt, pauci quoq; inuenti, qui gladio obcūbere digni essent. Manserunt ibi milites eo die, dum deprædarentur urbem. Nec mercibus quæ oneri classi essent, manus adiecerūt, licet passim inuenirent domos plenas cupro, ebore, & similibus, quorū ingentem copiā, si capaciora fuissent nauigia, secum vexissent. Inuenta tormenta plurima aenea, p̄ter ea, quæ ante cōmemorauimus, atq; adeo ubiq; maxima copia vasorū fictiliū, quæ porcelania vocant, aliarūq; merciū Chinesium. Nam his præcipue cū regno Chinæ cōmercium erat. Domus plæræq; adfabre ædificatæ & expolitæ opere pulcherrimo, lecti quoq; aurati, indicia nobilitatis ciuiū. Ad hæc inuenta multitudo falconū auratis capitiis, ad auīū venationem, cui rei terra est aptissima. Est enim plana adeo, vt Scallabitani agri, quos adluit Tagus in Lusitania, nec gleba minus fertilis. Gignit præcipue triticū & oryzam. Igitur oneratis nauigiis ex æneis tormentis, selectissimis quibusq; referuatis, cæteris in fluuiū, vbi pfundior erat vorago, sub-

EPISTOLA DE

mersis, quū milites adhuc a p̄da minime quiesce-
rent, ventus dux Antonius Silueria ne natāre nō
possent in æstuario vadoso urbē incēdi iussit, nec
discessit, donec in cineres redacta est. Combustæ
sunt etiā multæ naues onerariæ, & gauli, quæ na-
uigia Indi zambuccos vocant, præter eas naueis,
quæ in Surratis eueršiōe cōbustæ fuerant, quarū
nōnullæ refertæ erant mercibus, aliæ vacuæ. In-
cussit ea res terrorē regioni maximū. His ita ge-
stis, nostri æstuarium ad naueis egressi sunt, atq;
inde præterlegentes orā Chauliū versus, venere
Damonīū oppidum ingens super æstuariū & flu-
uiū nō magnū, nobili & fortissimo castro. Mu-
rus latus erat pedes octo, quadratus, singulæ tur-
res, in angulis singulis, intus cisterna aqua plena.
Ibi etiā maioribus nauigis extra relictis, cū bire-
mibus & liburnicis ingrediuntur. Obcurrit autē
nemo. Siquidem incolæ vt nostros instare rescī-
uerunt, ex iis qui Surrati & Reinelio fugerāt, de-
serto & ipsi oppido, fuga vitæ consulere. Quare
otiosius ibi res acta fuit. Primū arietibus cōcussē
valuæ castri, sortes quidem & ferratæ, vt autē ne-
minem inesse intus senserūt, versa manus est ad
dirutionē, exustionemq;, donec oīa solo æquaren-
tur. Nōnullis etiā nauibus & gaulis admotus est
ignis

REBUS INDIAE

ignis, ingenti præterea copiae casae materiae, quae
 in portu inuenta est. Par fortuna fuit oppidi alte-
 rius, & pagorum complurium in eodem aestuario.
 Nauis ite magnitudinis pulchritudinisq; eximie
 cui in ora aedificatae iam iam summa imponebatur
 manus, exusta est. Egressi inde inuadunt in eade
 ora vrbe Gasnyiam sita in hosio fluminis alte-
 rius & aestuarii. Ea cingebat vndiq; coenosis estu-
 ariis, & sudibus denso aggere, nisi ea parte qua
 fluuio imminebat, parte ite alia, qua exitus angu-
 stus patebat in cotinente. Heic stabant in armis
 equites CCCC. sub ipsam urbem, peditum vero
 quinq; milia, suis stationibus ad tutanda moenia
 distributi erant. Dux non comisit vt classis male-
 tuto flumine ad urbem adcederet, sed sexto ab vr-
 be stadio litus prendit, atq; ibi partitus milites,
 CL. in cuneo colocauit, ipse cum reliquis in acie
 effigiem cornu referebat potius, q; vere praesta-
 bat. Mixtus cuneus est equitatu, & aliquadiu va-
 rie pugnatu, tandem cesserunt barbari. Ceciderunt
 eo primo congressu ex equitibus XV. ex nostris
 autem quinq;. Nostri dum fugienteis insequuntur,
 eodem impetu in urbem irruerunt. Quem impe-
 rum quu non ferret peditatus, terga etiam dant,
 & per eam portam, per quam in cotinentem exis-

EPISTOLA DE

tur, fuga seruati sunt, Obcisi & capti sūt viri CC, Vrbs tota incensa & euerfa, Naues similiter complures, & gauli, partim cæsa materia, partim annona alijsq; rebus onerati, Hæc p̄ter, multa alia oppida & pagos incenderunt eodem litore, est enim regio frequēs, sed quoniam minus hæc sunt insignia, nec nos quoq; referemus, Summa nauium combustarū, & gaulorum, CCC, quarū complures oneratae mercibus, nonnullæ annona, hædium, illæ ad Arabicum sinū nauigaturæ erant, In partem Lusitaniæ regis præter alia, cesserūt, captiui numero CLX, viri remigio strenui, His peractis nostri ad nauigarūt in insulam Bazaim in eodē tractu, vt illic dulciores aquas classi prouiderent, exigerentq; tributa Bandaratii, Tanæ, & Carangiæ, vrbium, quas Hector Siluæria tributarias fecerat. Atq; hic quidem Antonii Siluæriæ per eam oram excursus.

Nunc ad Diodocum properādum, cui data erat puincia arcendi hostis ab ea ora quæ a Cananorio ad extremum vsq; Narsingæ promōtorium excurrit, Tractum siquidem illum Arianorū, qui in oceanum longo seductu insinuat, Narsingam nostra ætas adpellat, Crescit enim in eo promontorio piperis magna copia ad opidum Cailen, & cognoscitur

REBUS INDIAE

cognominem fluuiū, atq; inde inuehitur a Rhomais & Turcis Mecham, & Alexandriā, & Venetias, Quin & reportandarum mercium aliarū gratia, indigenæ ipsi exportāt, Omnium vero maxime, quidam semiregulus mercatorū Indiæ potentissimus, Chetinus illic vocatur, Is in Mangalorio oppido, non pcul a Cananorio vrbe regia, castrum habebat super mare, ædificiis, viris, armis, tormentisq; munitum, Infestus nostris, Turcis amicus, ad quos naueis suas aromatis oneratas mittebat quotannis, Quod vt ne fieret, cauere volens Nonius Cugna, Diodocum classe mediocri obseruare iussit oram Cailles, vt quū Rhomazorum classis egrederet, illi obcurreret, Quæ quoniam aliquanto plusculum morabatur egredi, receptis a Nonio literis, Diodocus Mangalorium contendit, Quo perueniens ad vii. Calendarum Aprilium, quia portu arcebatur multitudine sagittariorum, & funditorum castrum tuentium bene ordinata statione, & bombardarū fragore terribili, duobus fere passuū milibus ab oppido, iactis ancoris egressus est cum viris CCXL. quorum CXX. aeneis machinulis, vulgus sclopetas adpellat, utebantur, Oppidani, castro, vt arbitrabantur, viris & tormentis probe munito, ipsum

EPISTOLA DE

ipsum oppidum caudicibus cōtextisq; trabibus,
 & tormentis tutabantur. Nec eo contenti, egressi
 statione, excipiunt venienteis. Incruduit prēlium
 aliquantisper in campo, sed vrgentibus nostris,
 illi nonnullis cæsis, pluribus vulneratis, ad statū
 onem se recipere. Vnde tormentorum magister
 quum ignem adhibere, & iaculari meditaretur,
 Lusitano quopiam serpentinulam æneam exar
 mante, ictus interiit. Commodum ergo præbita
 obcasione nostri irrumpunt in oppidum, prædan
 tur, euertuntq; singula, atq; adeo subcessu felici
 adrecti animis ad castrum oppugnandum adcin
 guntur. Illud quidem forti muro cinctum erat,
 tum per murorum minas lapideæ quædam mār
 siunculæ exterius prominentes, vnde sagittis, ver
 ruttis, serpētīnis, faxis, plenisque ollis nitri tormen
 tarii adhibito igne, nostros arcebāt strenue. Nec
 nostri segnius, pars machinulis æneis imperere,
 pars molarcis sustibalis cōtorquere, alii scalis cō
 tendere in murum, infringere alii portas arietis
 bus, donec barbari desperatis rebus, in flumen se
 saltu deicientes, nando pars euaserunt, pars in
 tus cæsa est, perfractis iam foribus, alii præobcu
 pati a liburnis, & phaselis iam adpropinquantis
 bus in ipsis vndis obcisi sunt, inter quos ipse Che
 tinus.

REBUS INDIAE

flnus caſtri dominus. Capta ſunt in caſtro, & in
ſtatione illa oppidana, LX. ænea tormenta. Ca-
ſtrum reſertum erat cupro, corallio, hydrargy-
ro, pannis coccineis, & ſericis heteromallis, quos
vulguſ villuros adpellat, quæ a Mecha inuehe-
bantur. Erant & aliæ merces quam plurimæ, co-
pia nitri tormētarii, adhuc annonæ, cæterorumq;
victui neceſſariorum. Ex quibus oneratis navi-
giis, quum capacitas non vltra permitteret, &
adhuc præda non temperarent milites, Diodo-
cus receptis ad nauigia tormētis, iuſſit oppidum
& caſtrum incendi. Ea vero pars muri quæ ſuper
mare erat lapide quadrato quum igni reſiſteret,
tormentis diruta eſt. Combustæ ſunt in portu o-
nerariæ naues XIII. Ex Luſitanis vulnerati ſunt
nōnulli, deſideratus nemo. Hoc quidem factum
maximam in India Luſitanorum rebus commo-
ditatem attulit. Nam ſemiregulus iſte indies fie-
bat ſuperbior, & notior diuitiis, & potentia, &
quotannis Mangalorii Rhomæis onera dabat,
aut ipſe naueis ſuas pipere onerabat in Mechā.
Iam Malabares Indi, in illum ſacram figebant
ancoram. Quo ſublato, fracti animis a nouis
motibus temperant.

Post hæc

EPISTOLA DE

Post hæc Diodocus Cananorium rediit, atq; nauigia exonerabat, quum egreditur classis Callicutii oryzam inuectura. Erant autẽ LX. naues, quas Indi paroos vocant, nobis parones sint lati no nomine. Obcurrit illis Diodocus biremi vna, liburnicis sex, non enim exonerata erant nauigia cætera. Quoniam vero reflabat Diodoco ventus obciduus, quo insequi cogebatur eos, quibus notus flabat p̄sperior, quantum licuit tonstrarum remigio adcessit, tormentisq; submersit parones sex, alii nonnulli bombardarum ictibus semi fracti & hiantes, plures intacti euaserunt. Vna ex liburnicis quæ bireme remigio anteuertat submersa est. Nam quum Malabares Callicutii harpagonem in eam iam iniicerent, & vellet retro uerti, oppressa a maioribus nauigiis, receptoq; intra se mari, obruta fuit. Perierunt in vndis VI. aut VII. viri, qui a sociis seruari nequierant. Ioannes quoq; Siluæria, frater Diodoci, saxo tormentario a paronibus eiaculato vulneratus est, at curatus. Sic euasit classis Callicutia aura nostris reflante. Diodocus vero Cochinum ad ibi hyemandum petiit.

Hector Siluæria XII. Cal. Ianuarii, Goa, nobili ultra Chaulium vrbe, p̄fectus Syagrum extimũ

p̄mon

52

REBUS INDIAE

pmontorium Eudæmonis Arabiae, cum quatuor longis nauibus, duabus celocibus, quas Lusitani carauelas vocant, liburnicis quatuor, atq; in his viris DC. Eoq; præterito, Zocotoram insulā in Azanio mari attigit, caussa aquæ dulcis recipiendæ. Cæteræ, quando nos etiā litus mouet locor, distat ea insula a Syagro pmōtorio CCLXXX. mil. p. Plinio auctore, veteribus Dioscuriada nominata. Inde classē diuisit ī parteis ante ipsum sinū, ne Turcarū classis egredi ingredire, nisi visa a nostris posset. Heic quū sic classis sparsa præternauigaret, fortissima quædam Chetini nauis, quā superstes adhuc e Mangalorio Mecham miserat pipere, gariophylo, cynamommo, zinzibere, nuce myristica, & macere oneratam, Hectori obuiam sit. Hæserunt missis vtrinq; harpagonibus, atq; pulchre ab aliis defensa diu, impetita ab aliis. Sed præualentibus nostris capta est, obcis quotquot in ea erant. Quo factum est, vt toto eo anno nihil quicq; piperis per Arabici sinus angustias inuectum sit. Habuit præter hanc, nō paucas prædas alias, sed minutiores q̄ vt referre libeat. Non pigeat tamen & hoc memorare. Nauem quādam Dio profectam, refertamq; viris albis, aliisq; Pellaconensibus, quum cōspicatus es-

bellatorib. uiris,

C i

set Mar:

set Martinus Caſter, nauarchus longæ nauis, cui
 nomen D. Hieronymus, adhæſit iacto harpago-
 ne, atq; ipſe primus oîm ingreſſus eſt, aliis ſequē-
 tibus. Præliū diu anceps, & nauis ſtrenue adeo de-
 fenſa, vt ipſe Martinus Caſter & X aut XII Luſi-
 tani alii a Turcis obciſi ſint. Nauis tñ ſat plena di-
 uitiiſ, capta eſt, & viri ad vnū obciſi. Nec carue-
 runt ſuis prædiſ alia nauigia ſparſa, ſed nos cele-
 briora recēſemus. At vero quoniā Diēſiſ & Cā-
 baienſiſ claſſes, adcepto noſtræ nauium nūcio,
 egredi nō audebant, Hectoriſ Siluæriæ claſſiſ in
 inſula Mete ſiue Barbara, vt Ptolemæus vocat,
 ſinus Trogloditici, cōgregata eſt, vbi in fine præ-
 dæ dulces aquę Nonii Cugnæ præcepto proui-
 dendę erant. Ab eo etiā inſtitutum fuerat, vt He-
 ctor inde nauigaret Adenam e regione ſitā in Eu-
 dæmone Arabia, & ſi quas nauēiſ, gauloſve in-
 ueniret maioris æſtimatiōiſ momēti ve caperet,
 tentaret præterea vellet ne rex parere, & tributū
 ſoluere regi Luſitanorū, obcaſionemq; quācunq;
 tempuſ offerret, raperet. Eſt autē Adena, ſiue vt
 a noſtriſ hominibuſ dicit̃, Aden, vrbs regia felix
 Arabiæ, nō pcul a Poſidio p̃montorio, paulo
 exterior, q̃ vbi Ptolomæuſ Saninā urbem ponit,
 non tā magnitudine, q̃ natura & operibuſ muni-
 tiſſima

REBUS INDIAE

tissima. Magnitudo quidē, citra lariū est sex milia, vt adcepi, verum tribus partibus aluissimis clauditur iugis, & perpetuis, solumq; aurbus peruiis. Ipsa inter iuga montis, vt coniectamus, Carbathrae, quoad conuallis qua sita est permittit, extenditur, atq; ob malignius spatiū, quod in latitudine crescere negatur, ædium celsitudine, & viarum angustia compēsatur. Nam ædes Vlisiponensi modo illic exstruuntur. Iam ad mare, qua parte solum oppugnabilis est, muro, & castris ad miraculum fortibus ambitur. Cæterum quia in cōtinentem nullibi patebat exitus, mons a summo iugo ad radicem vi discissus est in gurgitis angusti modum, turribus, & ferratis portis emuniti. Habet intus cisternas compluteis, ingentem vnā extra muros ad latus, quam domum aquæ vocāt. Aqua camelis importat quos tidie. Estq; dies, quo camelorum duo milia, mille & DC. mille & quingētos numerare quis possit. Hi si interdiu veniunt, intus in vrbe exonerant. Sin nocte, in illa exteriori cisterna, quoniā clausis murorum portis quemquam ingredi non licet, aut egredi. In summa, talis vrbs est, vt toti mari rubro, siue Arabico sinui, possit facile dominari, ipsaq; negante nulla classis eius maris

angui

C. ii. angui

angustias penetret, Quare nostri iam olim hanc
frustra pertentarunt, expugnauerunt semel du-
ce Alphōso Alboquerco, sed excedere coacti sunt,
urbis viribus se integrantibus, Sed ad narratio-
nem reuertamur, Hector Siluæria a Mete insus-
la prædas misit Mascaten oppidum situm in pro-
montorio Corodamo, altero sinus perfici, Nam
huc se vēturū ex Adena sociis declarauerat, Pro-
fectus igitur a Mete peruenit Adenam nonis A-
prilibus, Vbi iactis ancoris, regi nuncii aduene-
runt aduentui eius gratulatum, adferentes ad na-
ueis boues & arietes multos, frugūq; copiam, re-
gio munere, Atq; per duos ciuium nobilissimos,
rex Hectoris Siluæriæ animū requisituit, quid nā
velleret, quidve facere pponeret, Hector, misso eti-
am munere quo regem intellexit gauisurum, re-
spōdit, se missum a Nonio Cugna duce Indiæ ma-
ximo designato, in ipsius regis auxiliū cōtra Rho-
mæos & Turcas, quoniā rescisset ipsum ab illis
oppugnari, Siquidem Rhomæi X, triremibus,
actuariis nauibus & gaulis XL, improviso Ade-
nam obsederant mari, terra vero equitatu & pe-
diratu maximo, copiis videlicet auxiliariis, Nā
ipsi Rhomæi DC, erant, plus minus, Durauit ob-
sidio menses quinq;, Oppugnabat quotidie ma-
ri præ

ri præcipue, atq; adeo terra, exstructo in modum
muri tabulato cõtextis trabibus, ad exteriorẽ cis
sternam, & tormẽtis conlocatis, quorũ quatuor e-
rant basilisci, tormentorũ omnium genus impetu
osissimũ, quibus muꝝ totum ea parte diruerant,
propeq; expugnauerant vrberem, nisi defenſa per
tinacissime fuisset, At vt rescitum est classem noꝝ
strã aduentare, Rhomæi obsidiõẽ leuata discesse
runt, desideratis ex ipsis CC. præter eos qui ex au
xiliis mortui sunt. Ciuium tere turba pauperior
fame & siti periiit. Addebat etiam Hector, se ma
iorem classem duxisse, vex quia in insula Zoco
tora leuatam audiisset obsidionem, partẽ classis
alio cum prædis misisse. Nũc si ipse rex vellet pa
rere & soluere honestũ aliquod tributum Lusita
noꝝ regi, vt & alii reges Indiæ, p. certo haberet
se semper a Lusitanis contra Rhomæos, & Tur
cas, aut quamcũq; aliam nationem, tutandũ. Ad
hæc rex, Dicite, inquit, Hectori, me dignum me
met arbitrari cui gratia habeat, quod bellũ su
sineam cõtra Rhomæos non tã mihi, q̃ ipsis Lu
sitanis infestos. Rhomæos hoc agere, vt aut ami
cicia, aut vi Adena potiant, vnde tuto in Indiam
nauigare possint, tutariq; cõtra Lusitanos mare
rubrũ. Quare satis supq; erat me cũ Rhomæis,
& Tur

& Turcis amicitia nolle, interdiceret illis vrbe &
 regno meo, at Lusitanorū cupere amicitia & soci-
 etate, ne etiā parere & soluere tributū exigat. Cui
 cōtra respōdit Hector, illud esse verissimū, Rho-
 mæos conari illac irrumpere in Indiā contra no-
 stram voluntatem, idq; adeo Venetos & Turcas
 eniti maxime. Verū si a Lusitanis iā omnino p-
 fligati & destructi non erant, in causa esse, nusq;
 certo loco eosdē inueniri. Quod si Adena in Lusi-
 tanorum esset arbitrio, haud dubiū, quin aut p-
 fligarentur, aut penitus Indicā contentionē relin-
 querent, quū nullibi certius q̄ ad angustias eius
 maris intercipi possent. Ideoq; ipse videret, & si-
 bi consuleret, quodq; optimū factu iudicaret, ma-
 turius eligeret. Hæc & similia respōdente Hecto-
 re, additis blande minis, & iterum iterūq; nūciis
 hinc inde cōmeantibus, adqueiuit rex, vt pareret
 Lusitanorū regi, solueretq; quotannis, iure tribu-
 ti Seraphinorū decem milia ponderis & valoris
 Ormuzii, quæ regia vrbs est, cognominis insulæ
 inter sinus p̄fici angustias. Ea summa latina sup-
 putatione quingenta facit sestertia. Gratis etiam
 dedit statim Seraphinos mille quingētos, id est,
 sestertia LXXV. vt Ormuzii ex puriori auro fie-
 ret corona, quā regi Lusitaniæ mittit in symbo-
 lum.

lum amicitiae & obedientiae. Scriptae super ea re
sunt tabulae, subscribentibus rege & Hectore Sil
uaria, quuius exemplū Nonius Cugna ad regem
Lusitaniae misit. Id ad nos perlatum non est. His
ita se habentibus, rex Xaerii scripsit ad Hector
rem, ne grauaretur regnū ipsius adcedere, quod
est in exteriori flexu Arabici sinus in regione Ho
meritarum, iuxta Ptolomaei traditionē, se paritu
rum Lusitanorum regi, & pensurū tributum ut
cōstitueret, daturum praeterea quidquid tormen
torum aeneorū Xaerii & Dopharii haberet. Pro
fectus igitur Hector, petēte rege, ibi liburnicam
vnam reliquit cū triginta viris Lusitanis. Quae
finita hyeme Cananorium adplicuit cum literis
regis ad Nonium Cugnam, quibus nunciabat
Rhomaeos post Adenēsem obsidionē partim res
uersos ludam, quae est circa Mecham in intimo
Elanitis, siue Arabici sinus recessu, partim & plu
reis, quum reuerti ludam non auderent, obciso
proditorie duce a Turca designato, Zebiben a
diisse, oppidum in continenti, Sic eorum lingua,
ab vuis passis, quibus abundat, ficto nomine,
atq; ex his nonnullos obcisos in itinere ab incolis
terrae illius. Nā eorū deprædationibus fatigati in
cola, summo eos odio psequiebantur, Horū præ
cipuos

cipuos Muscophaaũ, Soscum, Reísolemanũ, &
 Zopharem thesaurariũ eius, adũsse Camarz in-
 sulã in interiori sinu, pcul ab angustis, & ibi ad-
 cepisse eos nunciũ magni Turcæ exigẽtis omnia
 tormenta ænea, & tricenta ducatoꝝ milia, id est,
 centies viciẽs sestertium, quæ ab ipso adceperãt
 ad bellum Lusitanis inferendum. Quod nisi face-
 rent, nusq̃ euasuros minabat, quin vltimum lue-
 rent supplicium. Ipsos vero nũcio hoc interfecto
 XXX. milia, hoc est sestertia mille ducenta. mis-
 sisse Cairi gubernatori, quo intercedente recon-
 ciliarentur Turcæ. Cepisse quoq; ad XXVI. na-
 uigia mercatoꝝ, quæ ab India Mecham nauigas-
 bant, quibus imposuerint magnũ tormentorum
 numerum, quoꝝ multi erãt basiliscí. Verum ad
 egressum angustiarũ rubri maris periũsse illis na-
 uem, in qua maior bombardarũ pars vehebat, &
 inde pfectos versus Indiam. Atq; hæc quidẽ rex
 ad Nonium scribebat. Cæterum liburnica, illos
 circa Xaerii litus inuenit gyris & flexibus cõten-
 dentes. p montorium superare, resistente vento.
 Quin vt cõtĩnuĩ flabant subsolani, & vulturni,
 eo anno minime Diũ adnare possent. Idẽ quoq;
 retulit Hector Siluæria qui orã Diĩ ad finẽ vsq;
 mensis septembris præter nauigauerat expectãs.

illos

illos. Proponebant hyemare Xaerii, quamuis du-
 bii num facerent, rege nostram amicitia expeten-
 te. Quod si phiberent, lecta ora Aethiopie Mom-
 bazam cōtenderent. Quædam tamē nauiſ cum
 centum ex illis, Cābaia adpulit mense Augusto,
 nec ī vrbe Dio recepti sunt, vt retulit Iudeus qui
 dam, quem Nonius ad explorandā Diū miserat,
 Iubebat illos rex Cābaia ire Surrate. Quin alii
 fere CC. quos rex fecerat prætorianos milites des-
 fecerunt ad regem Maiuliū. Sunt autē Maiules,
 gens Tartarorū, a Persidis. cōfinio, per Gedrosos,
 & Arachosios efusi, viri bellicosi nimis, & qui res
 gnum Sindæ expugnauerint, quod inter ipsos &
 Cambaiā omniū regionis eius est maximū. Per-
 uadunt iam Cambaie regnū paulatim. Atq; vno
 prælio, militū regis Cambaia XXX. milia cōfe-
 cerūt. Qui ppter ea tristis & perterritus est, quū
 præcipue Rezbutii Maiulibus iūgatur. Id si fiat,
 non longo tempore regnū Cambaia expugna-
 bunt. Cæterū vt ad Lusitanos redeat oratio, He-
 ctor Siluæria quū pficisceret a Mete, vt ante di-
 ctū est, classē cū prædis iusserat ire Mascaten,
 relicta ibi liburnica vna cū naui quadā ex captis.
 Quod vt Rhomæi rescuerūt, mittunt illuc trire-
 mem cū viris XXX Rhomæis, sclopetariis, & sa-
 gictariis, & Arabibus decē. Nostroz quindecim,
 D. qui

qui in liburnica erant, cōspicati trirēmē pcul, pu
tātesq; esse ex nostris quāpiā, egrediunt ad illos.
At cognito errore, se cōparāt ad plū, iactis utrīq;
vncis. Præliatū est tot horis, quoad utrīq; subla
to signo ad halitū recipiēdū quiescere placuit. De
inde instaurato prælio, trirēmis capta est, viri oēs
obcisi, pter Lusitanū quendā cognomine Boccar
rū, q a Christiana religiōe ad ipsos Turcas defece
rat. Hic in vndas desiliēs clamore maximo serua
ri flagitabat, qā Christianus esset. Ductus est Go
am, luiturus capite suppliciū publice. Ex nostris
desiderati duo, cæteri oēs vulnerati euaserūt. Cō
gregata itaq; classe apud Mascatē, vt cōuenerat,
Hector Cananoriū reuersus est. Dedit in ærariū
regis Lusitanorū ex pdis XXXII, milia numū au
reorū, quos Indi pardaos vocāt, ad latinā rationē,
duodecies sesteritiū, Vrbs Diū, vt scribit Nonius,
in sua manet fortitudine & supbia, secura Lusita
norū, quos nō credit cōmissuros, vt se oppugnent.
Atq; adeo hæc cōfidētia Nonio placet, datq; ope
rā prudēs vt securior sit, quo incautā inuadat.
Habes Cōrade Gocleni sūmā rei totius, si minus
latine aut ordinate, tuū erit boni cōsulere quādo
& exēplū ipsū epistolę minus adhuc ordinē serua
bat. Et ī re mihi male cōpta, seriē narratiōis maio
ri ordine texere nō potui. Cæterū orōem vbi hæc

imp

D

sub

subiecero, cludā. Quū hæc iā, vt petiueras, scripta
 ad te deferre meditarer, cōmodū lris Martini Fer
 rariæ mei, adulescētis bene eruditī, mireq; cādidi,
 quuius patruus ī Belgica Lusitanæ præest negoti
 atioi, sū factus certior, delatas ab Alexādreia lras
 ad ipsum negotiatiois pfectū, qbus nūciat Lusita
 nos absolute rex ī India potiri, CC. nauib. mare
 vltro citroq; puadere, Turcæ copias male ibi mul
 tatas, illiusq; tyrānidē tota India depulsā, ideoq;
 suspicari Diū a nris expugnata, certo tñ nescire.
 Lusitanū nomē Turcis esse capitaliter odiosū, Ip
 sorū tyrānū, qrumor heic etiā creber est, ad hasce
 vindicādas iniurias, sibi a nostrishoib, inlatas, fe
 stinare, atq; adeo cū Pānoniis, ob id pactas induci
 as. Id si verū est, nescio me hercules, qñ opportuni
 us Chriani principes, si religiōi deesse nolint, eccle
 siæ ruinas vindicarēt. Nā hostē plurib. locis īpeti
 tū, nemini dubiū est īfirmiorē multo, q fuerit huc
 vsq; futurū. Atq; vtinā Europa tumultibus his, &
 intestinis dissidiis in melius cōpositis, tātillū ad se
 colligēdā respiraret, spes erat rēpub. ex cōlapsa re
 stitutū iri, eaq; vulnera curari posse, quę nup adce
 pta maiori cū dolore recordamur. Nā spē recupe
 rādi Græcorū, ne iā Asiæ, Libyæq; dicā, īperiū, re
 gū aliorū in alios inuidia, & rex iter se publ. discor
 dię, mihioiō ademerūt. Sed hæc, ad musarū cādida
 eos nihil. Vale, Louanū XI. cal. Iul. M. D. XXXI

Quoniã non nihil chartæ supererat, amice le-
ctor, addidimus ex poemario nostro aliquãdo p-
dituro in lucem, siluulas hasce duas, scriptas nus-
per ad Henemannum Rhodiũ, præpositũ Ri-
gensẽ, oratorẽq; ad Cæsarem, Liuieniensis
Archiepiscopi.

Resendius Lusitanus Henemãno
Rhodio.

Quid non longa dies mutat? & orbita
Secloꝝ, toties axe volubili?
Effectumve labor non dedit improbus?
Virtusq; æmula gloriæ?

Heic olim fuerant arua feracia,
Quo nunc nauifragum flabra agitant fretum.
Impressu heic rigidi vomeris ingemit
Bos, quo puppis arauerat.

Sic quondam eloquio Græcia nobilis,
Nunc sub barbarici seruitii iugo,
Atq; heu propudium, pressa tyrannide,
Linguae dedidicit decus.

Contra, præteritis barbara seculis
Quæ tellus fuerat, se assidue polit.
Sic titillat honor, sic stimulum & facem
Vincendi studium iniicit.

Atq;

57
Atq; vt ne memorem quas poteram plagas,
Quis iam Sarmatiam, vel Scythiam audeat
Terram vaniloquus dicere barbaram,
Quæ te docte Rhodi tulit?

Quæ te docte Rhodi, te tulit, eu nimis
Plectentem facili carmina barbito.
Quo nec blandius, aut ora Propertius,
Aut Naso ipse resolveret.

I, nunc multifidum Danubium Tybri
Aude spernere, te vincit vt amnibus
Sex denis bibitis, sic Rhodio edito
It par, aut sequitur prope.

ODE Eodem

Sulmonis gelidi exulem quum alumnum
Fleret Calliope Latina, harenis
Sepultum in Geticis, vagos per Histri
Mæandros Scythici, graui querela
Dixit, barbara terra & ominosa,
Redde heu, redde meum mihi, querentem
Ipse amnis fluuio audit sub imo,
Caputq; exeruit virente fronde
Præcinctum salicum, manuq; barba
Rorantem fluuium exprimens ab vda,
Quid nymphe toties, quid innocentem

Incuꝝ

Inculcas patriam hanc, ait: nec ista
Quem defles, tibi sustulit, magisque
Dilexit, series iniqua fati,
Atque illum heic Atropos nocens peremit.
Sed ne fle dea pulchra, neue ocellos
Hos corrumpe, dabit tibi poetam
Tellus hæc similem, & parem priori.
Sic fatus senior, caput sub vndas
Immersit gelidas. Recepit omen.
Et post secula quindecim peracta,
Quum promissa reposceretur amnis,
En Musæ Rhodium dedit poetam.
Amplexa est dea, & hoc superstitæ, inquit,
Nihil iam Scythiæ horreo pruinas.

Chenemannus Rhodius Vrbindagineus
Resendio Lusitano suo,

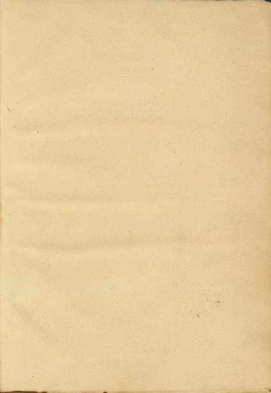
Docte cliens Phœbi, doctarum cura sororum,
Nobile Pieria nomen adepte tubæ,
Et decus, & celebris laudatæ gloria terræ,
Qua Tagus auriferas eiaculatur aquas,
Et qua pernices pia parturit aura caballos,
Et bellatores sæpe creauit equos.
Quid te barbaricū super æthera ferre poetā,
Et iuuat in laudes soluere vela meas?

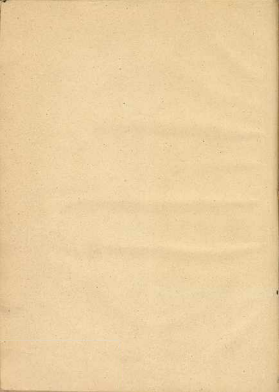
Bar

57

Barbara, si nescis, Liuonia patria nostra est,
 Qua stupet ad scythicas noster Apollo niues,
 Et iacet Euxini despectus ad hostia Ponti,
 Vnde tulit sacram dux Pagasæus ouem,
 Non ego Nasonis de vertice ferta reuulsi
 Lauream, nec sacris me dea tinxit aquis,
 Nec sedet ad nostras cū fronde Propertius aras,
 Cessurus musis docte poeta meis.
 Sed tibi cōueniūt, cui iā noua fama parata est,
 Non mihi, quæ Rhodio fingis inesse tuo.
 Tolle tuas laudes, nos victi lampada cursu
 Tradimus, Aeoliæ fama secunda lyræ,
 Dū mea thura ferent, tua pumice rafa legentur
 Carmina, Pieriis grata futura viris,
 F I N I S

S. R.

BIBLIOTECA PÚBLICA E ARQUIVO DISTRITAL
DE ÉVORA

(PORTUGAL)

Esteve exposto na exposição de Louvain

